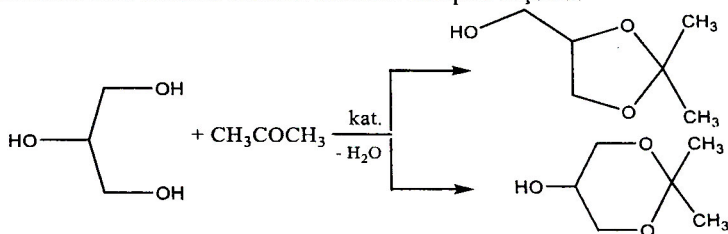

BİODİZELİN ƏLAVƏ MƏHSULU OLAN QLİSERİNİN TƏTBİQİ

A.F. Mursaquliyeva, F.V. Mehdiyeva,
N.V. Əzimova, Ş.Z. Qasımova, İ.Q. Məmmədov
Bakı Dövlət Universiteti
muaytan17111@sabah.edu.az

Biodizel dedikdə kiçik molekullu spirtlər ilə triqliseridlərin trans-efirləşmə məhsulu olan efirlər başa düşülür. Bu üsul ilə sintez edilən yanacaqlar adi dizel mühərriklərində istifadə xüsusiyyətlərinə malikdir. Tam, yaxud neft dizelləri ilə 10-50% miqdarında qarışdırılaraq istifadə olunur. Biodizeldə olan oksigen tam yanmanı həyata keçirir, mühərrikdən ətraf mühitə karbohidrogenlərin, karbon monooksidin və bərk hissəciklərin atılmasının azaldılmasını təmin edir. Biodizelin alınması zamanı əlavə (yaxud yan) məhsul olaraq qliserin əmələ gəlir və onun utilizasiyası biodizel istehsal prosesinin həlli tələb edilən məsələlərdən biridir. Son zamanlar qliserin əsasında yanacaq komponenti olan solketalın və digər oksigenatlı komponentlərin alınmasına aid çoxsaylı işlər çap olunmaqdadır.

Solketal, qliserinin iki hidroksil qrupunun asetonun oksigeni ilə kondensasiya məhsuludur və reaksiya aşağıda göstərilən iki istiqamətdə baş verir. Solketalın benzin və biodizelə yanacaq əlavəsi kimi tətbiq edilməyə başlanılmışdır. Hazırda solketalın alınmasında müxtəlif katalitik sistemlər sınaqdan keçirilir.

Təqdim olunan iş günəbaxan yağının metanolla yenidən efirləşməsi ilə biodizelin alınması, onun əsasında tərkibində solketal olan müxtəlif yanacaq növlərinin hazırlanması və istismar xassələrinin tədqiqinə həsr olunmuşdur.

Sintez olunan biodizel əsasında tərəfimizdən B20, B50 yanacaq növləri hazırlanmış, tərkibində solketal qatılaraq setan ədədi, Avropa standartlarının tələbi olan mis lövhənin korroziya davamlılığı, kükürdün miqdarı, özlülüyü, sıxlığı, donma temperaturu kimi istismar parametrləri tədqiq edilmişdir.